Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – 2 artiklan b alakohta – Kuluttajan käsite – Kahta tarkoitusta palveleva sopimus – Viljelijä, joka on tehnyt sopimuksen sekä maatilaa että kotitaloutta varten tarkoitetun tuotteen ostosta – Sähkön sisämarkkinat – Direktiivi 2009/72/EY – 3 artiklan 7 kohta – Liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohta – Kotitalousasiakas – Määräaikainen ja vakiohintainen sähköntoimitussopimus – Sopimussakko ennenaikaisesta irtisanomisesta – Kansallinen lainsäädäntö, jossa rajoitetaan sopimussakon määrä ”sopimuksen sisällöstä aiheutuviin kustannuksiin ja korvauksiin”

Asiassa C-410/23 [Pielatak] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola) on esittänyt 26.5.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.7.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

I. SA

vastaan

S. J.,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Jarukaitis (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Jääskinen, A. Arabadjiev, M. Condinanzi ja R. Frendo,

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

– Euroopan komissio, asiamiehinään O. Beynet, M. Owsiany-Hornung ja T. Scharf,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 2 artiklan b ja c alakohdan ja sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta 13.7.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY (EUVL 2009, L 211, s. 55) 3 artiklan 5 ja 7 kohdan sekä liitteessä I olevan 1 kohdan a ja e alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat sähköntoimittaja I. S.A. (jäljempänä toimittaja) ja maanviljelijä S. J. ja jossa on kyse sopimussakon maksamisesta sen vuoksi, että maanviljelijä irtisanoi ennenaikaisesti näiden sopimuspuolten määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 93/13

3 Direktiivin 93/13 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

b) ’kuluttajalla’ jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa;

c) ’elinkeinonharjoittajalla’ jokaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään harjoittaa joko julkisen tai yksityisen alan ammatti- tai liiketoimintaa.”

Direktiivi 2009/72

4 Direktiivin 2009/72 johdanto-osan 3, 7, 8, 51, 52, 54 ja 57 perustelukappaleessa todettiin seuraavaa:

”(3) Perustamissopimuksessa unionin kansalaisille taatut vapaudet – – ovat saavutettavissa ainoastaan täysin avoimilla markkinoilla, jotka antavat kaikille kuluttajille mahdollisuuden valita vapaasti toimittajansa ja kaikille toimittajille mahdollisuuden toimittaa vapaasti hyödykkeitä asiakkailleen.

– –

(7) Komission [Eurooppa-neuvostolle ja Euroopan parlamentille] 10 päivänä tammikuuta 2007 antamassa tiedonannossa ’Energiapolitiikka Euroopalle’ [COM(2007) 1 final] korostetaan tarvetta saattaa valmiiksi sähkön sisämarkkinat ja luoda tasapuoliset toimintaedellytykset kaikille [Euroopan] yhteisöön sijoittautuneille sähköalan yrityksille. – –

(8) Kilpailun ja hinnoiltaan erittäin kilpailukykyisten sähköntoimitusten varmistamiseksi jäsenvaltioiden ja kansallisten sääntelyviranomaisten olisi helpotettava eri energialähteitä hyödyntävien uusien sähköntoimittajien sekä uusien sähköntuottajien rajat ylittävää pääsyä verkkoihin.

– –

(51) Kuluttajien etujen olisi oltava keskeisessä osassa tässä direktiivissä, ja palvelun laadun olisi oltava sähköalan yritysten tärkein vastuualue. Kuluttajien nykyisiä oikeuksia on vahvistettava, ja ne on turvattava, ja niihin liittyvää avoimuutta olisi lisättävä. Kuluttajansuojatoimenpiteillä olisi varmistettava, että kaikki kuluttajat laajemmalla yhteisön toiminta-alalla hyötyvät kilpailulle avoimista markkinoista. Jäsenvaltioiden tai, kun jäsenvaltiossa on niin säädetty, sääntelyviranomaisten olisi huolehdittava kuluttajien oikeuksien toteutumisesta.

(52) Kuluttajien olisi saatava selkeitä ja ymmärrettäviä tietoja oikeuksistaan energia-alalla. – –

– –

(54) Kaikkien kuluttajien saatavilla olevat tehokkaat riitojenratkaisukeinot takaavat paremman kuluttajansuojan. – –

– –

(57) Jäsenvaltioiden olisi ehdottomasti huolehdittava siitä, että edistetään tervettä kilpailua ja eri toimittajien helppoa pääsyä verkkoon sekä varmistetaan uuden sähköntuotannon kapasiteetti, jotta kuluttajat saavat täyden hyödyn vapautetuista sähkön sisämarkkinoista.”

5 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jonka otsikko oli ”Kohde ja soveltamisala”, säädettiin seuraavaa:

”Tässä direktiivissä vahvistetaan yhteiset säännöt sähkön tuotannolle, siirrolle, jakelulle ja toimitukselle sekä kuluttajansuojaa koskevat säännöt, jotta voidaan tehostaa ja yhdentää yhteisön kilpailulle avoimia sähkömarkkinoita. – –”

6 Direktiivin 2 artikla sisälsi seuraavat määritelmät:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

7) ’asiakkaalla’ sähkön tukkuasiakasta tai loppukäyttäjää;

– –

9) ’loppukäyttäjällä’ asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöönsä;

10) ’kotitalousasiakkaalla’ asiakasta, joka ostaa sähköä oman kotitaloutensa käyttöön muuta kuin kaupallista tai elinkeinotoimintaa varten;

11) ’muulla kuin kotitalousasiakkaalla’ luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, jotka ostavat sähköä muuhun kuin oman kotitaloutensa käyttöön, mukaan lukien tuottajat ja tukkuasiakkaat;

12) ’vaatimukset täyttävällä asiakkaalla’ asiakasta, joka voi 33 artiklan mukaisesti vapaasti ostaa sähköä valitsemaltaan toimittajalta;

– –”

7 Saman direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko oli ”Julkisen palvelun velvoitteet ja kuluttajansuoja”, 5–7 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että

a) asiakkaan halutessa sopimusehtojen mukaisesti vaihtaa toimittajaa kyseinen verkonhaltija tai kyseiset verkonhaltijat saattavat muutoksen voimaan kolmen viikon kuluessa, ja

b) asiakkaalla on oikeus saada kaikki merkitykselliset kulutustiedot.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että a ja b alakohdassa tarkoitetut oikeudet turvataan kustannusten, työmäärän ja ajan osalta syrjimättömästi kaikille asiakkaille.

– –

7. Jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet loppukäyttäjien suojelemiseksi ja varmistettava erityisesti, että heikossa asemassa olevia asiakkaita suojellaan asianmukaisilla toimenpiteillä. – – Niiden on varmistettava kuluttajansuojan korkea taso erityisesti sopimusehtojen, yleisen tiedottamisen ja riitojenratkaisumenettelyjen avoimuuden osalta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vaatimukset täyttävät asiakkaat voivat tosiasiallisesti helposti vaihtaa toimittajaa. Ainakin kotitalousasiakkaiden osalta näihin toimenpiteisiin on kuuluttava liitteessä I esitetyt toimenpiteet.”

8 Direktiivin 2009/72 33 artiklan, jonka otsikko oli ”Markkinoiden avaaminen ja vastavuoroisuus”, 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että vaatimukset täyttäviä asiakkaita ovat:

– –

c) 1 päivästä heinäkuuta 2007 alkaen kaikki asiakkaat.”

9 Kyseisen direktiivin 37 artiklan, jonka otsikko oli ”Sääntelyviranomaisen tehtävät ja toimivaltuudet”, 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Sääntelyviranomaisen tehtävänä on:

– –

l) noudattaa sopimusvapautta keskeytettävissä olevien toimitussopimusten ja pitkän aikavälin sopimusten osalta edellyttäen, että ne ovat yhteisön lainsäädännön sekä yhteisön politiikkojen mukaisia;

– –”

10 Mainitun direktiivin liitteessä I, jonka otsikko oli ”Kuluttajansuojatoimenpiteet”, olevassa 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Rajoittamatta kuluttajansuojaa koskevien yhteisön sääntöjen ja erityisesti kuluttajansuojasta etäsopimuksissa [20.5.1997] annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY [(EYVL L 144, s. 19)] ja – – direktiivin [93/13] – – soveltamista, 3 artiklassa tarkoitetuilla toimenpiteillä on määrä varmistaa, että:

a) asiakkailla on oikeus tehdä sähkön palveluntarjoajansa kanssa sopimus, jossa eritellään seuraavat tiedot:

– –

– sopimuksen kesto sekä palvelujen ja sopimuksen uusimiseen ja päättämiseen sovellettavat ehdot, mahdollinen irtisanomisoikeus sekä se, voidaanko sopimus irtisanoa maksutta

– –

Ehtojen on oltava oikeudenmukaiset, ja niiden on oltava etukäteen tiedossa. Kyseiset tiedot olisi joka tapauksessa annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista. – –;

– –

e) asiakkaita ei veloiteta toimittajan vaihtamisesta;

– –”

11 Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta 5.6.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 (EUVL 2019, L 158, s. 125) 72 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan direktiivi 2009/72 on kumottu ja korvattu 1.1.2021 alkavin vaikutuksin direktiivillä 2019/944.

Direktiivi 2011/83/EU

12 Kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64) johdanto-osan 17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Kuluttajan määritelmän olisi katettava luonnolliset henkilöt, jotka toimivat muussa kuin heidän elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyvässä tarkoituksessa. Jos kuitenkin kyseessä on kahta päämäärää palveleva sopimus eli sopimus tehdään tarkoituksessa, joka kuuluu osittain henkilön ammattitoimintaan ja osittain muuhun kuin ammattitoimintaan ja kun ammattitoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa, kyseistä henkilöä olisi myös pidettävä kuluttajana.”

Direktiivi 2019/944

13 Direktiivin 2019/944 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Direktiiviin [2009/72] on tehtävä useita muutoksia. Mainittu direktiivi olisi selkeyden vuoksi uudelleenlaadittava.”

14 Direktiivin 2019/944 12 artiklassa, jonka otsikkona on ”Oikeus vaihtamiseen ja säännöt vaihtamiseen liittyvistä maksuista”, 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ainakaan kotitalousasiakkailta ja pieniltä yrityksiltä ei peritä vaihtamiseen liittyviä maksuja.

3. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat sallia sen, että toimittajat tai aggregointia harjoittavat markkinaosapuolet perivät asiakkailta sopimuksen irtisanomisesta maksun, kun nämä asiakkaat vapaaehtoisesti sanovat irti määräaikaisen vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen ennen määräajan päättymistä, mikäli tällainen maksu on osa sopimusta, jonka asiakas on tehnyt vapaaehtoisesti, ja tällaisesta maksusta on tiedotettu selvästi asiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä. Tällaisten maksujen on oltava oikeasuhteisia, eivätkä ne saa ylittää asiakkaan sopimuksen irtisanomisesta toimittajalle tai aggregointia harjoittavalle markkinaosapuolelle aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota, mukaan lukien kustannukset mahdollisista yhdistetyistä investoinneista tai asiakkaalle osana sopimusta jo toimitetuista palveluista. Toimittajalla tai aggregointia harjoittavalla markkinaosapuolella on todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta, ja sääntelyviranomaisen tai muun toimivaltaisen kansallisen viranomaisen on seurattava sopimuksen irtisanomismaksujen hyväksyttävyyttä.”

Puolan oikeus

15 Energiasta 10.4.1997 annetun lain (ustawa – prawo energetyczne, Dz. U. nro 54, järjestysnumero 348), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä energialaki), 4j §:n 3a momentissa säädetään seuraavaa:

”Loppukäyttäjä voi irtisanoa määräajaksi tehdyn sopimuksen, jonka nojalla energiayhtiö toimittaa kyseiselle käyttäjälle kaasumaisia polttoaineita tai energiaa, kirjallisella ilmoituksella energiayhtiölle, ilman että hänelle aiheutuu muita kuin sopimuksen sisällöstä johtuvia kustannuksia ja korvauksia.”

16 Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (ustawa – kodeks cywilny, 23.4.1964, Dz. U. nro 16, järjestysnumero 93), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä siviilikoodeksi), 483 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Sopimuksessa voidaan määrätä, että muun kuin rahamääräisen velvoitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä johtuva vahinko korvataan maksamalla määrätty summa (sopimussakko).”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

17 S. J. ja toimittaja tekivät 18.3.2017 sähköntoimitussopimuksen (jäljempänä pääasiassa kyseessä oleva sopimus), johon oli liitetty liite 1 ja siihen erottamattomasti sisältyvät yleiset myyntiehdot.

18 Kyseisen sopimuksen 7 artiklan 2 kohdassa määrättiin, että sopimus on tehty määräajaksi 31.12.2021 asti ja että sähköntoimitus alkaa 1.1.2018. Kyseisen artiklan 6 kohdassa täsmennettiin erityisesti, että jos asiakas irtisanoo mainitun sopimuksen ennen kyseisessä 2 kohdassa mainittua päivämäärää, hänen on maksettava sopimussakko yleisten sopimusehtojen VI kohdan 1–3 kohdassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Tämän 1 kohdan mukaan kyseisen seuraamuksen määrä vastaa asiakkaan samassa sopimuksessa ilmoittamaa käyttämättömän sähkön määrää, joka on ”suunniteltu energiamäärä” tietyssä toimituspaikassa, yksikköhinnaltaan 60 Puolan zlotya (PLN) (n. 14 euroa) megawattituntia (MWh) kohti. Käyttämättömän energian määrä lasketaan arvioidun keskimääräisen energiankulutuksen summana kullekin pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen irtisanomista seuraavalle kuukaudelle kyseisessä 7 artiklan 2 kohdassa mainitun ajanjakson loppuun saakka. Sähkön odotettavissa oleva kulutus kulutuspaikassa oli 20 MWh vuodessa, ja sopimuksen liitteessä 1 mainittu sähkön kulutuspaikka oli S. J:n maatila.

19 S. J. ilmoitti 5.5.2017 päivätyllä kirjeellä, jonka toimittaja vastaanotti 8.5.2017, että hän vetäytyy pääasiassa kyseessä olevasta sopimuksesta käyttämällä kuluttajasopimuksia varten säädettyä lakisääteistä peruuttamisoikeutta. Lisäksi hän esitti ilmoituksen erehdyksessä tehdyn sopimuksen oikeusvaikutuksista luopumisesta ja väitti, ettei kyseinen sopimus ollut pätevä.

20 Toimittaja ilmoitti 22.5.2020 päivätyllä kirjeellä pitävänsä näitä ilmoituksia tehottomina. Se lähetti veloituslaskun, jolla S. J:lle annettiin 7.7.2020 päättyvä määräaika maksaa 4 700,22 zlotyn (n. 1 128 euroa) suuruinen summa sopimussakkona, sekä 5.3.2018 päivätyn 254,33 zlotyn (n. 61 euron) suuruisen laskun ja 8.1.2020 päivätyn 314,90 zlotyn (n. 75 euron) suuruisen oikaisulaskun, jotka koskivat 1.1. ja 10.1.2018 välisenä aikana toimitettua energiaa.

21 Koska S. J. kieltäytyi maksamasta näitä rahamääriä, toimittaja nosti Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawiessa (Varsovan piirioikeus, Puola) kanteen, jossa se vaati S. J:n velvoittamista maksamaan hänelle nämä rahamäärät. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi kanteen. Se katsoi yhtäältä, että S. J. ei ole kuluttaja eikä hän näin ollen ollut voinut lain mukaan peruuttaa pääasiassa kyseessä olevaa sopimusta kuluttajansuojaa koskevan lainsäädännön perusteella. Se totesi tältä osin muun muassa, että pääasiassa kyseessä olevassa sopimuksessa kulutuspaikaksi on nimetty S. J:n maatila ja että vaikka S. J. on tosin ilmoittanut, että ostettu energia on tarkoitettu myös hänen kotitaloutensa käyttöön, tämä ei riitä, jotta hänet luokiteltaisiin kuluttajaksi, koska kyseisessä sopimuksessa määrättiin, että se oli tarkoitettu henkilöille, jotka eivät ole kuluttajia. Mainitun tuomioistuimen mukaan asiakkaille, jotka eivät ole kuluttajia, tarkoitetun tarjouksen käyttäminen osoitti jo sinänsä, että S. J. oli tehnyt pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen elinkeinonharjoittajana ja että tämä sopimus liittyi suoraan hänen ammattitoimintaansa eli hänen maatilansa toimintaan.

22 Sama tuomioistuin sovelsi toisaalta energialain 4j §:n 3a momenttia mutta katsoi kuitenkin, ettei sopimussakon maksamista koskevaa vaatimusta ole hyväksyttävä, koska siviilikoodeksin 483 §:n 1 momentin mukaan tällainen sopimussakko voidaan määrätä vain, jos muuta kuin rahamääräistä velvoitetta ei ole täytetty tai se täytetään virheellisesti, kun taas nyt käsiteltävässä asiassa ostajan suorituksen kohteena energian myynnin tapauksessa on rahamääräinen suoritus eli hinnan maksaminen.

23 Lisäksi kulutettua energiaa koskevat maksuvaatimukset hylättiin perusteettomina, koska toimittaja ei ollut toimittanut lainkaan energiaa.

24 Toimittaja valitti tästä tuomiosta Sąd Okręgowy w Warszawieen (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Se vetoaa muun muassa energialain 4j §:n 3a momentin ja siviilikoodeksin 483 §:n 1 momentin rikkomiseen.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että S. J:n ilmoitusten mukaan sähköyhtiön edustajat tulivat hänen maatilalleen 18.3.2017 ja tekivät hänelle tarjouksen sähkön toimittamisesta. Hän allekirjoitti heidän neuvojensa perusteella hänelle annetut tyhjät lomakkeet ja sai huhtikuun 2017 lopussa jäljennöksen pääasiassa kyseessä olevasta sopimuksesta, jonka tiedot ja liitteet yhtäältä poikkesivat hänelle tehdyn tarjouksen tiedoista ja liitteistä ja johon toisaalta oli lisätty mielivaltaisesti odotettavissa olevaa energiankulutusta koskevat tiedot. Tästä syystä hän ilmoitti 5.5.2017 päivätyllä kirjeellä haluavansa vetäytyä sopimuksesta.

26 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii ensinnäkin, onko S. J. elinkeinonharjoittajan vai kuluttajan asemassa ja onko hänen peruuttamisensa näin ollen pätevä. Tältä osin se toteaa muun muassa, että Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie totesi, että pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevassa sopimuksessa viitattiin S. J:n ”maatilaan” vastaanottajana ja että tämä tuomioistuin totesi yksinomaan kyseisen sopimuksen 2 artiklan 4 kohdan, jonka mukaan mainittu sopimus on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät ole kuluttajia, perusteella, että S. J. ei ole kuluttaja. Se toteaa myös, että Puolan oikeuden mukaan maanviljelijää on pidettävä elinkeinonharjoittajana, paitsi jos hän hoitaa maatilaansa omiin tarpeisiinsa.

27 Vaikka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan direktiivissä 93/13 tarkoitetun kuluttajan tai elinkeinonharjoittajan ominaisuus on tosin määritettävä sellaisen toiminnallisen arviointiperusteen perusteella, jonka avulla arvioidaan, liittyykö kyseessä oleva sopimussuhde elinkeinonharjoittamiseen liittymättömään toimintaan, tällainen toiminnallinen erottelu ei

kuitenkaan ole mahdollinen nyt käsiteltävässä asiassa, koska on kiistatonta, että pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen kohteena oli energian ostaminen sekä kyseistä maatilaa että S. J:n kotitaloutta varten. Lisäksi direktiivissä 93/13 ei mainita kahta tarkoitusta palvelevia sopimuksia, ja vaikka direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappaleessa viitataan tämän tyyppisiin sopimuksiin, unionin tuomioistuin on muun muassa 20.1.2005 antamassaan tuomiossa Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32) ottanut huomioon sen määrittämiseksi, voidaanko tällaisen sopimuksen allekirjoittajaa pitää kuluttajana, eri arviointiperusteita kuin ne, jotka mainitaan kyseisessä johdanto-osan 17 perustelukappaleessa.

28 Näiden seikkojen perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, miten direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettua kuluttajan käsitettä on tulkittava silloin, kun kyseisen sopimuksen tarkoitus on osittain yksityinen ja osittain ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä.

29 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen tekopäivä, direktiivi 2009/72 on sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemisen kannalta merkityksellinen, ja huomauttaa, että mahdollisuus vaihtaa vapaasti energiantoimittajaa ja erityinen kuluttajansuoja kuuluvat kyseisessä direktiivissä ilmaistuihin periaatteisiin ja että mahdollisuus vetäytyä sopimuksesta liittyy läheisesti toimittajan vaihtamiseen. Mahdollisuus periä asiakkailta maksuja, kun he irtisanovat määräajaksi tehdyn energiantoimitussopimuksen, on sen mielestä kuitenkin ongelmallinen energiantoimittajan vaihtamisen vapauden takaamisen kannalta.

30 Direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohdasta ja liitteestä I seuraa, että asiakkaan, joka on kuluttaja, ei tarvitse maksaa toimittajan vaihtamisesta tai sopimuksesta vetäytymisestä. Lisäksi kyseinen 3 artiklan 7 kohta merkitsee sitä, että on varmistettava kuluttajan mahdollisuus vaihtaa helposti toimittajaa ilman kustannussyrjintää ja ilman, että aiheutuvat taloudelliset haitat ovat keino mielivaltaiseen syrjintään muihin toimittajiin nähden siten, että asiakas ei tosiasiallisesti voi vaihtaa toimittajaa.

31 Energialain 4j §:n 3a momenttiin, jossa säädetään mahdollisuudesta periä asiakkaalta maksuja määräaikaisen sopimuksen ennenaikaisesta irtisanomisesta, ei kuitenkaan sisälly kuluttajia koskevaa poikkeusta. Näin ollen on kysyttävä, onko tämä laki direktiivin 2009/72 ja erityisesti sen liitteessä I olevan 1 kohdan a ja e alakohdassa säädetyn ja kyseisen direktiivin johdanto-osan 51 perustelukappaleessa mainitun kuluttajansuojan korkean tason vastainen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tältä osin, että Puolan oikeudessa sallitaan sopimussakkojen määrääminen, mutta siinä ei säädetä niiden laskentaperusteista, muun muassa oikeasuhteisuudesta kustannuksiin, aiheutuneisiin riskeihin tai aiheutuneeseen vahinkoon nähden, mikä on sen mukaan mainitun direktiivin 3 artiklan 7 kohdassa asetettujen vaatimusten vastaista. Käytännössä tällaiset sopimussakot voivat vastata sovitusta energiantoimituksesta mahdollisesti laskutettuja kustannuksia, mikä tosiasiassa estää mahdollisuuden irtisanoa tällaiset sopimukset.

32 Tässä tilanteessa Sąd Okręgowy w Warszawie on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kattavatko [direktiivin 93/13] 2 artiklan b ja c alakohta ja siihen sisältyvä kuluttajan käsitteen määritelmä sekä [direktiivin 2011/83] johdanto-osan 17 perustelukappale myös maanviljelijän, joka tekee sähköntoimitussopimuksen sekä maatilaa että kotitaloutta varten?

2) Onko [direktiivin 2009/72] 3 artiklan 5 ja 7 kohtaa, johdanto-osan 51 perustelukappaletta sekä liitteessä I olevan 1 kohdan a ja e alakohtaa, joissa säädetään, ettei kuluttajilta saa periä maksuja sähköntoimitussopimuksesta vetäytymisen yhteydessä, tulkittava siten, että ne ovat esteenä mahdollisuudelle asettaa sopimussakko sähkön ostajalle, joka on kuluttaja, määräajaksi tehdyn sähköntoimitussopimuksen irtisanomisesta (energialain 4j §:n 3a momentti)?”

Ennakkoratkaisukysymykset

Ensimmäinen kysymys

33 Aluksi on todettava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa ensimmäisen kysymyksensä sanamuodossa direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan, jossa määritellään kyseisessä direktiivissä tarkoitettu kuluttajan käsite, lisäksi myös tämän artiklan c alakohtaan, jossa määritellään mainitussa direktiivissä tarkoitettu elinkeinonharjoittajan käsite, kyseisestä sanamuodosta ja ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ilmenee myös, että kyseinen tuomioistuin pyytää tulkintaa pelkästään kuluttajan käsitteestä.

34 Tässä tilanteessa on ymmärrettävä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa, luettuna yhdessä direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappaleen kanssa, tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu kuluttajan käsite kattaa maanviljelijän, joka tekee sähkönostosopimuksen sekä maatilaa että kotitaloutta varten.

35 Direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdan mukaan ”kuluttajalla” tarkoitetaan jokaista luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin kattamia sopimuksia tehdessään ei harjoita ammatti- tai liiketoimintaa.

36 Tältä osin unionin tuomioistuin on toistuvasti todennut, että kyseisessä 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettu kuluttajan käsite on objektiivinen eikä se riipu siitä konkreettisesta tietämyksestä, joka asianomaisella henkilöllä voi olla, tai niistä tiedoista, jotka kyseisellä henkilöllä on tosiasiallisesti käytettävissään. Näin ollen se, onko asianomainen henkilö kuluttaja, on määritettävä toiminnallisen arviointiperusteen perusteella, eli on arvioitava, perustuuko kyseessä oleva sopimussuhde muuhun kuin ammatti- ja liiketoimintaan (ks. vastaavasti tuomio 19.11.2015, Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, 27 kohta ja tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 Unionin tuomioistuin on jo todennut siitä, voiko henkilö, joka on tehnyt kahta tarkoitusta palvelevan sopimuksen tavarasta tai palvelusta, joka on tarkoitettu osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa ja joka on siis vain osittain tähän toimintaan liittymätön, kuitenkin kuulua mainitun 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen, ja jos voi, niin missä tapauksissa, että jos tätä ei voida määrittää pelkän kyseisen säännöksen sanamuodon perusteella, mainitun säännöksen asiayhteys ei sulje pois sitä, että tietyissä tilanteissa tällaisen sopimuksen tekevää luonnollista henkilöä voitaisiin pitää samassa säännöksessä tarkoitettuna kuluttajana (ks. tältä osin tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 31–39 kohta).

38 Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut, että unionin lainsäätäjän kuluttajasopimusten alalla tavoittelemien päämäärien saavuttamisen sekä unionin oikeuden johdonmukaisuuden varmistamiseksi on erityisesti otettava huomioon direktiivin 2011/83

johdanto-osan 17 perustelukappaleessa oleva kuluttajan käsite, jossa selvennetään unionin lainsäätäjän tahtoa kuluttajan käsitteen määrittelemisen osalta silloin, kun on kyse kahta tarkoitusta palvelevista sopimuksista, ja josta ilmenee, että kun sopimus on tehty tarkoituksessa, joka liittyy vain osittain asianomaisen ammatti- tai liiketoimintaan, ja kun ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa, kyseistä henkilöä on pidettävä kuluttajana (ks. tältä osin tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 40–45 kohta).

39 Unionin tuomioistuin on lisäksi huomauttanut, että direktiiviin 93/13 sisältyvien säännösten pakottavuus ja erityiset kuluttajansuojaa koskevat vaatimukset edellyttävät kyseisen direktiivin 2 artiklan b alakohdassa tarkoitetun kuluttajan käsitteen laajaa tulkintaa direktiivin tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi (ks. tältä osin tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 46 kohta).

40 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on myös korostanut, että siltä osin kuin direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdalla pyritään suojaamaan kuluttajia kohtuuttomilta sopimusehdoilta, 20.1.2005 annetussa tuomiossa Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32) omaksuttua kuluttajan käsitteen suppeaa tulkintaa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna uusien jäsenvaltioiden liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen tehdyillä peräkkäisillä yleissopimuksilla, 13–15 artiklassa määrättyjen poikkeavien toimivaltasäännösten ulottuvuuden määrittämiseksi kahta tarkoitusta palvelevien sopimusten tapauksissa ei voida analogisesti ulottaa direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen (tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 51 kohta).

41 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen kuuluu henkilö, joka on tehnyt sopimuksen luotosta, joka on tarkoitettu käytettäväksi osittain hänen ammatti- tai liiketoimintaansa liittyvään tarkoitukseen ja osittain tähän toimintaan liittymättömään tarkoitukseen, yhdessä sellaisen toisen luotonottajan kanssa, joka ei ole sopimusta tehdessään harjoittanut ammatti- tai liiketoimintaa, kun ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva kyseisessä sopimuskokonaisuudessa (ks. tältä osin tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 53 kohta).

42 Edellä esitetyn mukaan sen määrittämiseksi, toimiiko luonnollinen henkilö, joka tekee direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan kahta tarkoitusta palvelevan sopimuksen, ammatti- tai liiketoimintaansa kuulumattomassa tarkoituksessa ja kuuluuko hän näin ollen direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen, on tutkittava, onko kyseisen sopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa.

43 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on sellaista sopimusta koskeva oikeusriita, joka voi kuulua direktiivin 93/13 soveltamisalaan, on tarkistettava kaikkien todisteiden ja etenkin kyseisen sopimuksen sanamuodon perusteella, voidaanko asianomaista henkilöä pitää mainitussa direktiivissä tarkoitettuna kuluttajana. Kansallisen tuomioistuimen on tämän tehdäkseen otettava huomioon kaikki käsiteltävän asian olosuhteet – ja etenkin kyseessä olevan sopimuksen kohteena olevan tavaran tai palvelun luonne –, jotka voivat osoittaa, mihin tarkoitukseen kyseinen tavara tai palvelu on hankittu (tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Samoin on silloin, kun on kyse sopimuksesta, jolla on kaksi tarkoitusta, kun arvioidaan yhtäältä tällaisen sopimuksen kummankin osan merkitystä sopimuskokonaisuudessa ja toisaalta kyseisen sopimuksen vallitsevaa tarkoitusta. Näin ollen kun kyse on sopimuksesta, jolla on kaksi tarkoitusta, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava kaikki kyseessä olevaan sopimukseen liittyvät olosuhteet ja arvioitava käytettävissään olevien objektiivisten todisteiden perusteella, missä määrin kyseisen sopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tai siihen liittymätön tarkoitus on vallitseva sopimuskokonaisuudessa (ks. analogisesti tuomio 8.6.2023, YYY. (Kuluttajan käsite), C-570/21, EU:C:2023:456, 56 ja 58 kohta).

45 On siis niin, että vaikka kyseisen sopimuksen ehdot on otettava huomioon, ne eivät yksinään riitä sen määrittämiseksi, onko kyseinen luonnollinen henkilö tehdessään tällaisen sopimuksen, jolla on kaksi tarkoitusta, toiminut tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen ammatti- tai liiketoimintaansa. Kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan sähkönostosopimuksen kohde, on kuitenkin täsmennettävä, että sopimuspuolten korkea ennakkoarvio vuotuisesta sähkönkulutuksesta voi paljastaa, että ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on vallitseva, kun taas alhainen arvio kulutuksesta voi osoittaa, että kotitalouteen liittyvä tarkoitus on vallitseva.

46 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohtaa, luettuna direktiivin 2011/83 johdanto-osan 17 perustelukappaleen valossa, on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen kuuluu maanviljelijä, joka tekee sähköntoimitussopimuksen sekä maatilaa että kotitaloutta varten, kun kyseisen sopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa.

Toinen kysymys

47 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene, miltä osin toisen kysymyksen sanamuodossa tarkoitettu direktiivin 2009/72 3 artiklan 5 kohdan tulkinta olisi merkityksellinen pääasian ratkaisemisen kannalta. Kyseisen 5 kohdan a ja b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimittäin varmistettava yhtäältä, jos asiakas haluaa sopimusten sanamuodon ja ehtojen mukaisesti vaihtaa toimittajaa, että kyseinen toimija tai kyseiset toimijat toteuttavat tämän muutoksen kolmen viikon kuluessa, ja toisaalta, että asiakkailla on oikeus saada kaikki asiaankuuluvat kulutustiedot, ja nämä oikeudet on turvattava kustannusten, aiheutuvan vaivannäön ja tarvittavan ajan osalta syrjimättömästi kaikille asiakkaille.

48 Tästä pyynnöstä ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva sopimus irtisanottiin ennen sen voimaantulopäivää ja ennen kuin sen perusteella toimitettiin lainkaan sähköä. Tässä tilanteessa ja kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt selvityksiä tältä osin, mikään ei osoita, miltä osin pääasia koskisi tavarantoimittajan vaihtamisen tilannetta. Mikään ei myöskään viittaa siihen, että tämä riita-asia koskisi sitä, että toimittaja antaa kulutustietoja. Lisäksi oikeudesta vaihtaa helposti toimittajaa, joka on direktiivin 2009/72 2 artiklan 12 alakohdan, luettuna yhdessä sen 33 artiklan kanssa, nojalla 1.7.2007 alkaen kyseisen direktiivin 2 artiklan 7 alakohdassa tarkoitetuilla kaikilla asiakkailla ja jonka osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmaisee toisen kysymyksen oikeuttavia epäilyjä, säädetään nimenomaisesti mainitun direktiivin 3 artiklan 7 kohdassa, joka on myös tämän kysymyksen kohteena.

49 Myöskään pyydetty direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan e alakohdan tulkinta, johon myös viitataan toisen kysymyksen sanamuodossa, ei vaikuta tarpeelliselta pääasian ratkaisemiseksi. Kyseinen säännös koskee nimittäin tilannetta, jossa sähköntoimittaja vaihtuu, kun taas – kuten tämän tuomion edellisessä kohdassa on todettu – ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene, miten kyseinen oikeusriita koskisi tällaista tilannetta.

50 Tämän jälkeen on muistutettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toisen kysymyksensä sanamuodossa käyttämää kuluttajan käsitettä ei ole määritelty direktiivissä 2009/72, mutta unionin tuomioistuin on jo todennut, että jos mainitun direktiivin säännöksessä ei toisin mainita, tällä käsitteellä on direktiivissä 2009/72 laaja merkitys ja se kattaa lähtökohtaisesti kaikki mainitun direktiivin 2 artiklan 9 alakohdassa tarkoitetut ”loppukäyttäjät” eli sekä tämän 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitetut ”kotitalousasiakkaat” että mainitun 2 artiklan 11 kohdassa tarkoitetut ”muut kuin kotitalousasiakkaat” (ks. vastaavasti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 35 kohta).

51 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksissä keskeisessä osassa on direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohdan viidennessä luetelmakohdassa mainitun toimenpiteen ulottuvuus. Liite I koskee kuitenkin erityisesti – kuten direktiivin 3 artiklan 7 kohdan viimeisestä virkkeestä ilmenee – mainitun direktiivin 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitettuja ”kotitalousasiakkaita”.

52 Lopuksi on todettava, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva sopimus on tehty paitsi määräajaksi myös vakiohintaan kyseisen sopimuksen keston kokonaisajaksi.

53 Näiden seikkojen perusteella on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohtaa ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohtaa, luettuina kyseisen direktiivin johdanto-osan 51 perustelukappaleen valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan sopimussakon määrääminen kotitalousasiakkaalle, jos hän irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen.

54 Unionin oikeuden säännöstä tulkittaessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös on (tuomio 7.6.2005, VEMW ym., C-17/03, EU:C:2005:362, 41 kohta ja tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 32 kohta).

55 Ensinnäkin niiden säännösten sanamuodosta, joiden tulkintaa pyydetään, on muistutettava, että direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet loppukäyttäjien suojelemiseksi, varmistettava kuluttajansuojan korkea taso erityisesti sopimusehtojen avoimuuden, yleisen tiedottamisen ja riitojenratkaisumenettelyjen osalta ja varmistettava, että vaatimukset täyttävät asiakkaat voivat tosiasiallisesti helposti vaihtaa toimittajaa. Kyseisessä säännöksessä täsmennetään myös, että ainakin kotitalousasiakkaiden osalta näihin toimenpiteisiin on kuuluttava direktiivin liitteessä I esitetyt toimenpiteet.

56 Kuten liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohdan viidennestä luetelmakohdasta ilmenee, niihin kuuluvat toimenpiteet, joilla on määrä varmistaa, että asiakkailla on oikeus tehdä sähköntoimittajansa kanssa sopimus, jossa eritellään muun muassa ”se, voidaanko sopimus irtisanoa maksutta”.

57 Direktiivin 2009/72 eri kieliversioiden vertailusta ilmenee kuitenkin, että ainoastaan tämän säännöksen ranskankielisessä versiossa näytetään todettavan ainakin kotitalousasiakkaiden osalta, että jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että asiakkaiden sähköntoimittajan kanssa tekemässä sopimuksessa määrätään asiakkaiden oikeudesta irtisanoa sopimus maksutta. Kyseisen direktiivin kaikissa muissa kieliversioissa kyseisessä säännöksessä nimittäin ainoastaan todetaan lähinnä, että ainakin kotitalousasiakkaiden osalta jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että asiakkailla on oikeus tehdä sähköntoimittajansa kanssa sopimus, jossa eritellään, voidaanko sopimus irtisanoa maksutta.

58 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jossakin kieliversiossa käytettyä unionin oikeuden säännöksen sanamuotoa ei kuitenkaan voida käyttää tämän säännöksen ainoana tulkintaperusteena eikä sille voida antaa tältä osin etusijaa muihin kieliversioihin nähden. Euroopan unionin toimen yhtenäisen soveltamisen ja näin ollen yhtenäisen tulkinnan vaatimus nimittäin edellyttää, että toimea ei tarkastella irrallaan ainoastaan yhden kieliversion perusteella vaan että sitä tulkitaan sen säännöstön systematiikan ja tavoitteen mukaan, jonka osa säännös on (tuomio 30.6.2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Lisäksi on muistutettava, että direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohdan viimeisessä alakohdassa täsmennetään, että sopimusehtojen on oltava oikeudenmukaiset ja niiden on oltava etukäteen tiedossa ja että tässä säännöksessä luetellut tiedot olisi annettava ennen sopimuksen tekemistä tai vahvistamista.

60 Näistä seikoista seuraa, että direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohdan ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohdan sanamuodosta ilmenee, että ainakin kotitalousasiakkaiden osalta jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että nämä asiakkaat voivat halutessaan tosiasiallisesti helposti vaihtaa toimittajaa. Lisäksi niiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sopimusehdot ovat oikeudenmukaisia, että ne laaditaan selkein sanamuodoin ja että niistä ilmoitetaan etukäteen, jotta asiakas voi ymmärtää niiden laajuuden ennen sopimuksen allekirjoittamista ja antaa niihin suostumuksensa vapaaehtoisesti ja tietoisesti, jolloin täytetään näin ollen kyseisessä sanamuodossa asetettu avoimuusvaatimus, ja että asiakkaiden ja niiden sähköntoimittajan välillä mahdollisesti syntyvien riitojen ratkaisumekanismi on käytettävissä.

61 Näiden säännösten sanamuodon perusteella ei sitä vastoin voida määrittää, suljetaanko niissä pois jäsenvaltioiden mahdollisuus säätää kansallisessa lainsäädännössään, että kotitalousasiakkaalle voidaan määrätä sopimussakko, jos tämä irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen.

62 Tältä osin on erityisesti todettava, että sen salliminen kansallisessa säännöstössä, että tällaisessa sopimuksessa määrätään sopimussakosta siltä varalta, että asiakas irtisanoo sopimuksen ennenaikaisesti, ei välttämättä ole esteenä sille, että asiakas voi tosiasiallisesti helposti vaihtaa toimittajaa, kuten direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohdan sanamuodossa säädetään, kunhan kyseinen säännöstö sisältää välineet, joilla voidaan varmistaa tämän tuomion 60 kohdassa mainittujen edellytysten noudattaminen ja erityisesti valvoa tällaisen seuraamuksen määrää (ks.

analogisesti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 37 kohta). Pikemminkin tämä määrä kuin tällaisen sopimussakon periaatteellinen olemassaolo voi nimittäin estää tällaisen vaihtamisen.

63 Toiseksi asiayhteydestä, johon direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohta ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohta kuuluvat, on todettava aluksi, että direktiivin 3 artiklan 5 kohdassa täsmennetään, että toimittajan vaihtamisessa on noudatettava sopimusten sanamuotoja ja ehtoja. Vastaavasti mainitun direktiivin 37 artiklan 1 kohdan l alakohdassa annetaan sääntelyviranomaisten tehtäväksi noudattaa sopimusvapautta keskeytettävissä olevien toimitussopimusten ja pitkän aikavälin sopimusten osalta edellyttäen, että ne ovat unionin lainsäädännön sekä unionin politiikkojen mukaisia.

64 On myös totta, että direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan e alakohdan, luettuna yhdessä sen 3 artiklan 7 kohdan kanssa, mukaan jäsenvaltioiden on ainakin kotitalousasiakkaiden osalta toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että näitä asiakkaita ”ei veloiteta toimittajan vaihtamisesta”. Tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että direktiivi 2009/72 on lähtökohtaisesti esteenä sopimusseuraamuksen määräämiselle siinä tapauksessa, että kotitalousasiakas irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen.

65 Jos nimittäin katsottaisiin, että direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan e alakohta merkitsee sitä, että vaikka kotitalousasiakas irtisanoisi ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen, hänelle ei voitaisi milloinkaan määrätä sopimussakkoa, se olisi ristiriidassa kyseisessä liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohdan viidennen luetelmakohdan useimpien kieliversioiden sanamuodon kanssa, ja käytetystä kieliversiosta riippuen poistaisi viimeksi mainitulta säännökseltä tehokkaan vaikutuksen tai tekisi direktiivistä 2009/72 ristiriitaisen.

66 Kun unionin oikeuden säännöstä voidaan tulkita usealla tavalla, etusija on annettava tulkinnalle, jolla voidaan varmistaa säännöksen tehokas vaikutus (tuomio 24.2.2000, komissio v. Ranska, C-434/97, EU:C:2000:98, 21 kohta ja tuomio 23.11.2023, EVN Business Service ym., C-480/22, EU:C:2023:918, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi yleisen tulkintaperiaatteen mukaan säännöstä on tulkittava niin pitkälle kuin mahdollista tavalla, joka ei aseta sen pätevyyttä kyseenalaiseksi (tuomio 4.10.2001, Italia v. komissio, C-403/99, EU:C:2001:507, 37 kohta ja tuomio 21.9.2023, Stappert Deutschland, C-210/22, EU:C:2023:693, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 On siis katsottava, että direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetut mahdolliset toimittajan vaihtamisesta perittävät maksut eroavat kyseisen säännöksen a alakohdassa tarkoitetuista sopimuksen irtisanomiseen liittyvistä maksuista ja että kyseisessä liitteessä I olevan 1 kohdan e alakohdassa ei lähtökohtaisesti suljeta pois sitä, että jäsenvaltiot säilyttävät mahdollisuuden säätää kansallisessa lainsäädännössään, että kotitalousasiakkaalle voidaan määrätä sopimussakko, jos tämä irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen.

68 Kuten direktiivin 2019/944 12 artiklan 2 ja 3 kohdasta yksiselitteisesti ilmenee, unionin lainsäätäjä on lisäksi nimenomaisesti lausunut tällä tavoin antaessaan direktiivin 2019/944, jolla sen johdanto-osan ensimmäisen perustelukappaleen mukaan laaditaan uudelleen direktiivi 2009/72 ja jolla direktiivi 2009/72 on korvattu 1.1.2021 alkaen.

69 Lopuksi on todettava, että direktiivin 2009/72 johdanto-osan 51 perustelukappaleessa todetaan ainoastaan ensiksi, että kuluttajien etujen olisi oltava keskeisessä osassa tässä direktiivissä, ja palvelun laadun olisi oltava sähköalan yritysten tärkein vastuualue. Toiseksi kuluttajien nykyisiä oikeuksia on vahvistettava, ja ne on turvattava, ja niihin liittyvää avoimuutta olisi lisättävä. Kolmanneksi kuluttajansuojatoimenpiteillä olisi varmistettava, että kaikki kuluttajat hyötyvät kilpailulle avoimista markkinoista. Neljänneksi jäsenvaltioiden tai, kun jäsenvaltiossa on niin säädetty, sääntelyviranomaisten olisi huolehdittava kuluttajien oikeuksien toteutumisesta. Kyseiseen perustelukappaleeseen ei siis sisälly mitään viitettä siitä, että jäsenvaltioilta lähtökohtaisesti evättäisiin mahdollisuus säätää kansallisessa lainsäädännössään, että kotitalousasiakkaalle voidaan määrätä sopimussakko, jos tämä irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen.

70 Kyseisen direktiivin johdanto-osan 52 perustelukappaleessa sen sijaan todetaan, että kuluttajien olisi saatava selkeitä ja ymmärrettäviä tietoja oikeuksistaan energia-alalla, ja sen johdanto-osan 54 perustelukappaleessa täsmennetään, että kyseisen direktiivin 3 artiklan 7 kohdan mukaisten riitojenratkaisukeinojen olisi oltava kaikkien kuluttajien saatavilla.

71 Näin ollen on todettava, ettei asiayhteydestä, johon direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohta ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohta kuuluvat, ilmene, että nämä säännökset olisivat lähtökohtaisesti esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa sallitaan sopimussakon määrääminen kotitalousasiakkaalle, jos tämä irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen. Sen sijaan tästä asiayhteydestä ilmenee olennaisilta osin, että tällaisella kansallisella lainsäädännöllä on turvattava, kuten jo tulkittavien säännösten sanamuodosta ilmenee, että asiakkailla, erityisesti kotitalousasiakkailla, on oikeus valita toimittajansa ja saada selkeitä ja ymmärrettäviä tietoja oikeuksistaan ja että he kykenevät varmistamaan oikeuksiensa toteutumisen riitojenratkaisumekanismin avulla (ks. analogisesti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 44 kohta).

72 Kolmanneksi on todettava direktiivin 2009/72 tavoitteista, että unionin tuomioistuin on todennut, että kyseisellä direktiivillä pyritään sen 1 artiklan mukaan vahvistamaan yhteiset säännöt sähkön tuotannolle, siirrolle, jakelulle ja toimitukselle sekä kuluttajansuojaa koskevat säännökset, jotta voidaan tehostaa ja yhdentää unionin kilpailulle avoimia sähkömarkkinoita. Kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan kolmannesta, seitsemännestä ja kahdeksannesta perustelukappaleesta ilmenee, mainitulla direktiivillä pyritään tässä yhteydessä muun muassa luomaan täysin avoimet ja kilpailukykyiset sähkön sisämarkkinat, joilla kaikilla kuluttajilla on mahdollisuus valita vapaasti toimittajansa ja joilla toimittajat voivat vapaasti toimittaa hyödykkeitä asiakkailleen, ja tehostamaan kilpailukykyä sisämarkkinoilla, jotta voidaan varmistaa sähkön toimitukset erittäin kilpailukykyisin hinnoin ja luomaan tasapuoliset toimintaedellytykset kyseisillä markkinoilla sähkön sisämarkkinoiden toteuttamiseksi (tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

73 Tässä yhteydessä on huomattava, että unionin tuomioistuin on jo todennut, että määräaikaiset ja vakiohintaiset sähköntoimitussopimukset voivat suojata asiakkaita takaamalla heille edullisen ja vakaan sähkön hinnan ja antamalla heille varmuuden siitä, että energiakustannukset eivät vaihtele sopimuksen voimassaoloaikana. Sähköntoimittajalle on kuitenkin saattanut aiheutua tällaisista sopimuksista johtuvien velvoitteiden täyttämiseen varautumisesta toistaiseksi voimassa olevaan ei-vakiohintaiseen sopimukseen verrattuna suurempia erityisiä kustannuksia erityisesti tukkumarkkinoiden kustannusvaihtelulta suojautumiseksi. Mahdollisuus sallia se, että asiakas velvoitetaan maksamaan sopimussakko siinä tapauksessa, että tämä päättää ennenaikaisesti

tällaisen määräaikaisen ja vakiohintaisen sopimuksen, voi mahdollistaa sen, että toimittaja saa korvauksen sille tällaisesta sopimuksesta aiheutuvista erityisistä kustannuksista ja välttyy samalla tällaiseen sopimukseen liittyvän taloudellisen riskin vyöryttämisestä kaikille asiakkailleen, mikä voisi johtaa näiden maksamien sähkön hintojen nousuun, mikä puolestaan olisi viime kädessä vastoin tavoitetta varmistaa kuluttajille mahdollisimman edulliset hinnat (tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 47 kohta).

74 Unionin tuomioistuin on lisännyt, että on kuitenkin otettava huomioon myös direktiivin 2009/72 yleinen tavoite toteuttaa sähkön sisämarkkinat sekä kyseisen direktiivin johdanto-osan 51 ja 57 perustelukappaleessa mainitut täsmällisemmät tavoitteet siitä, että kuluttajat hyötyvät kilpailukykyisistä ja vapautetuista markkinoista. Se totesi näin ollen, että kyseisten tavoitteiden saavuttaminen vaarantuisi, jos kansallisessa lainsäädännössä sallittaisiin sellaisten sopimussakkojen määrääminen, jotka eivät ole oikeassa suhteessa sopimuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin, jotka eivät jää kokonaan pois sopimuksen ennenaikaisen päättämisen tapauksessa. Tällaisilla sopimussakoilla voidaan nimittäin keinotekoisesti saada kyseessä olevat asiakkaat luopumaan määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen päättämisestä ennenaikaisesti toimittajan vaihtamiseksi ja estää niitä näin hyötymästä täysimääräisesti kilpailukykyisistä ja vapautetuista sähkön sisämarkkinoista (ks. vastaavasti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 48 kohta).

75 Näitä näkökohtia, jotka unionin tuomioistuin on esittänyt asiassa, jossa muu kuin kotitalousasiakas irtisanoo määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen ennenaikaisesti, voidaan soveltaa kotitalousasiakkaan kanssa tehtyyn samanluonteiseen sopimukseen, koska direktiivissä 2009/72 ei tehdä tämän tuomion 72–74 kohdassa mainittujen tavoitteiden osalta eroa kyseiseen kuluttajan asemaan perustuen.

76 Direktiivin 2009/72 tavoitteet osoittavat siten, että jäsenvaltioilla on lähtökohtaisesti oltava mahdollisuus säätää kansallisessa lainsäädännössään, että kotitalousasiakkaalle voidaan määrätä sopimussakko, jos tämä irtisanoo ennakolta määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen, kunhan tästä direktiivistä johtuvat yleiset ehdot, jotka koskevat erityisesti tarvittavaa tiedottamista kyseiselle asiakkaalle ja riitojenratkaisumekanismin olemassaoloa, täyttyvät.

77 Koska toinen kysymys koskee ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan kansallista lainsäädäntöä, jossa sallitaan sopimussakkojen määrääminen mutta jossa ei säädetä niiden laskentaperusteesta muun muassa kustannusten, riskien tai aiheutuneen vahingon oikeasuhteisuuden osalta, on kuitenkin vielä täsmennettävä, että vaikka direktiivissä 2009/72 ei ole tältä osin mitään mainintaa, jäsenvaltioiden on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan käytettävä toimivaltaansa unionin oikeutta noudattaen, eivätkä ne näin tehdessään saa vaarantaa direktiivin 2009/72 tehokasta vaikutusta (tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaista irtisanomista koskevat kulut) C-371/22, EU:C:2024:21, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

78 Direktiivin 2009/72 tehokas vaikutus vaarantuisi, jos asian tutkiva hallintoviranomainen tai tuomioistuin ei voisi arvioida pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen sopimussakon määrää sen riitojenratkaisumekanismin yhteydessä, josta jäsenvaltioiden on kyseisen direktiivin nojalla säädettävä sähkönkuluttajien hyväksi, ja tarvittaessa määrätä sen alentamisesta tai jopa sen poistamisesta kokonaan, jos osoittautuisi, että se on kaikki yksittäistapaukselle ominaiset seikat huomioon ottaen suhteettoman suuri verrattuna pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta sopimuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin, jotka eivät jää kokonaan pois sopimuksen ennenaikaisen päättämisen tapauksessa, mikä johtaisi käytännössä siihen, että loppukäyttäjän

oikeus valita vapaasti toimittaja menettäisi merkityksensä ja että edellä 72 ja 74 kohdassa mieleen palautettujen mainitun direktiivin tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuisi (ks. analogisesti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 51 kohta).

79 Vaikka tällaisen sopimussakon määrän oikeasuhteisuuden arviointi kuuluu yksinomaan mahdollista oikeusriitaa käsittelevälle kansalliselle viranomaiselle, hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on kuitenkin mainittava, että tällaisessa arvioinnissa voidaan ottaa huomioon muun muassa kyseessä olevan sopimuksen alkuperäinen kesto, sopimuksen jäljellä oleva kesto sen päättämisajankohtana, sähkömäärä, joka on ostettu sopimuksen täyttämiseksi mutta jota asiakas ei lopulta kuluta, sekä keinot, jotka kohtuullisen huolellisella toimittajalla olisi ollut käytettävissään niiden mahdollisten taloudellisten tappioiden rajoittamiseksi, joita sille aiheutuu sopimuksen ennenaikaisen päättämisen vuoksi (ks. analogisesti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 52 kohta).

80 Edellä esitetystä seuraa, että direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohta ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohta, luettuina kyseisen direktiivin johdanto-osan 51 perustelukappaleen valossa, eivät ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle siltä osin kuin tällaisella säännöstöllä varmistetaan, että sen nojalla määrättävä sopimussakko on oikeudenmukainen, selkeä ja etukäteen ilmoitettu ja että siihen on suostuttu vapaaehtoisesti ja että on olemassa joko hallinto-oikeudellinen tai tuomioistuimessa käytettävä oikeussuojakeino, jonka yhteydessä asian tutkiva viranomainen voi arvioida sopimussakon oikeasuhteisuutta kaikkien tapaukseen liittyvien seikkojen perusteella ja tarvittaessa määrätä sen alentamisesta tai poistamisesta (ks. analogisesti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 55 kohta).

81 Hyödyllisen vastauksen antamiseksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on vielä täsmennettävä yhtäältä, että kun otetaan huomioon tämä tulkinta, ei ole merkityksellistä, luokitellaanko S. J. pääasiassa direktiivin 2009/72 2 artiklan 10 alakohdassa tarkoitetuksi ”kotitalousasiakkaaksi” vai sen 2 artiklan 11 alakohdassa tarkoitetuksi ”muuksi kuin kotitalousasiakkaaksi”, ja että vastaava tulkinta pätee silloin, kun muu kuin kotitalousasiakas irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen (ks. vastaavasti tuomio 11.1.2024, G (Ennenaikaisesta päättämisestä perittävät maksut), C-371/22, EU:C:2024:21, 55 kohta).

82 Toisaalta on kuitenkin niin, että direktiivin 2009/72 liitteessä I olevan 1 kohdan mukaan kyseinen tulkinta ei vaikuta oikeuksiin, joita S. J:n kaltaisella asiakkaalla voi mahdollisesti olla kuluttajansuojaa koskevan unionin lainsäädännön ja erityisesti direktiivin 93/13 perusteella, jos asiakas kuuluu lisäksi direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen.

83 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2009/72 3 artiklan 7 kohtaa ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohtaa, luettuina kyseisen direktiivin johdanto-osan 51 perustelukappaleen valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan tilanteessa, jossa kotitalousasiakas irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen, tämän on maksettava sopimuksessa määrätty sopimussakko, kunhan kyseisessä lainsäädännössä yhtäältä varmistetaan, että tällainen sopimussakko on oikeudenmukainen, selkeä ja etukäteen tiedossa ja että siihen on suostuttu vapaaehtoisesti, ja toisaalta säädetään joko hallinto-oikeudellisesta tai

tuomioistuimessa käytettävästä oikeussuojakeinosta, jonka yhteydessä asian tutkiva viranomainen voi arvioida sopimussakon oikeasuhteisuutta kaikkien tapaukseen liittyvien seikkojen perusteella ja tarvittaessa määrätä sen alentamisesta tai poistamisesta. Tämä tulkinta ei vaikuta oikeuksiin, joita tällaisella asiakkaalla voi mahdollisesti olla kuluttajansuojaa koskevan unionin lainsäädännön ja erityisesti direktiivin 93/13 perusteella, jos asiakas kuuluu lisäksi direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen.

Oikeudenkäyntikulut

84 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 2 artiklan b alakohtaa, luettuna kuluttajan oikeuksista, neuvoston direktiivin 93/13/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU johdanto-osan 17 perustelukappaleen valossa,

on tulkittava siten, että

kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen kuuluu maanviljelijä, joka tekee sähköntoimitussopimuksen sekä maatilaa että kotitaloutta varten, kun kyseisen sopimuksen ammatti- tai liiketoimintaan liittyvä tarkoitus on niin vähäinen, ettei se ole vallitseva sopimuskokonaisuudessa.

2) Sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2003/54/EY kumoamisesta 13.7.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/72/EY 3 artiklan 7 kohtaa ja liitteessä I olevan 1 kohdan a alakohtaa

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan tilanteessa, jossa kotitalousasiakas irtisanoo ennenaikaisesti määräaikaisen ja vakiohintaisen sähköntoimitussopimuksen, tämän on maksettava sopimuksessa määrätty sopimussakko, kunhan kyseisessä lainsäädännössä yhtäältä varmistetaan, että tällainen sopimussakko on oikeudenmukainen, selkeä ja etukäteen tiedossa ja että siihen on suostuttu vapaaehtoisesti, ja toisaalta säädetään joko hallinto-oikeudellisesta tai tuomioistuimessa käytettävästä oikeussuojakeinosta, jonka yhteydessä asian tutkiva viranomainen voi arvioida sopimussakon oikeasuhteisuutta kaikkien tapaukseen liittyvien seikkojen perusteella ja tarvittaessa määrätä sen alentamisesta tai poistamisesta. Tämä tulkinta ei vaikuta oikeuksiin, joita tällaisella asiakkaalla voi mahdollisesti olla kuluttajansuojaa koskevan unionin lainsäädännön ja erityisesti

direktiivin 93/13 perusteella, jos asiakas kuuluu lisäksi direktiivin 93/13 2 artiklan b alakohdassa tarkoitettuun kuluttajan käsitteeseen.

Allekirjoitukset